

Lupak R.L., Balaban L.O.
Lviv Academy of Commerce

IDENTIFICATION OF SYSTEM CHARACTERISTICS INNOVATIVE STRATEGIES TO INCREASE THE COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES

Summary

The paper proved the importance of developing and implementing an innovative strategy to increase competitiveness in the context of providing competitive advantages and integration, diversification and specialization of business. The essence of innovation strategy to increase the competitiveness of enterprises and the characteristics and basic approaches to its development. The priorities and direction of the company in the implementation of an innovative strategy to increase competitiveness. Author determined the overall innovation strategy of increasing the competitiveness of enterprises and the importance of a systematic approach in their design and implementation.

Keywords: competitiveness enterprise, innovation strategy, competitive advantage, increase, management.

УДК 336.76:338.2

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Макарчук І.М.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

У статті проаналізовано особливості використання інструментів грошово-кредитної політики та їх ефективність в умовах світової фінансової кризи та посткризовий період. Визначено пріоритетні шляхи розвитку грошово-кредитної політики в майбутньому та розроблено шляхи подолання проблем і підвищення ефективності грошово-кредитної політики.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, інструменти грошово-кредитної політики, підвищення ефективності, фінансово-кредитна система країни, центральний банк.

Постановка проблеми. Фінансова криза в Україні набула масштабного характеру і стала серйозним викликом, особливо у сфері грошово-кредитної політики. Наслідки фінансової кризи приголомшують своєю глибиною, масштабами розгортання, формами прояву, безпрецедентною динамікою. Криза охопила і фінансову, й економічну сферу.

Актуальність. Питання ефективної грошово-кредитної політики сьогодні важко переоцінити для України. Економіка України знаходиться на перехідному етапі і вибір правильної грошово-кредитної політики впливатиме на її подальше економічне зростання. Досвід багатьох країн світу свідчить, що ефективне поєднання різних інструментів державного регулювання грошово-кредитної сфери дає змогу вирішити проблему тимчасової нестачі ліквідності фінансових посередників, запобігаючи при цьому її переростанню в кризу платоспроможності, а також ефективно використовувати можливості для зростання та розвитку економіки як єдиного цілого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зростання ролі грошово-кредитної політики у загальноекономічній політиці держави зумовлює необхідність її вдосконалення. На окремі аспекти сучасного стану грошово-кредитної політики України та основних засад її формування звертали увагу відомі економісти: І. Ветрова, А. Гальчинський, О. Дзюбенко, О. Дзюблюк, В. Лагутін, С. Леонов, М. Мороз, О. Папаїка, В. Прадун, М. Пуховкіна, М. Савлук, Є. Свіридов, А. Сомик, А. Щетинін, О. Шульгіна та ін., виявляючи наявні можливості підвищення її ефективності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Таким чином, проблеми розроблення грошово-кредитної політики України у напрямі підвищення її прозорості й ефективності досліджу-

ють багато вітчизняних учених, проте, незважаючи на значні здобутки науковців, існує необхідність подальшого аналізу ефективності грошово-кредитної політики, особливо в умовах фінансової нестабільності, задля пошуку шляхів подолання недоліків монетарного регулювання та підвищення його результативності. Саме це і визначає актуальність та практичну цінність дослідження основних засад формування сучасної грошово-кредитної політики Національного банку України.

Метою статті є визначення засад здійснення грошово-кредитної політики України на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Розвиток економічних відносин в Україні на сучасному етапі вимагає прозорості грошово-кредитної політики та її узгодженості із іншими складовими загальноекономічної політики держави. Саме тому висувуються нові вимоги до розроблення, виконання та підзвітності грошово-кредитної політики України. Належний рівень прозорості має забезпечити основне підґрунтя її ефективності щодо досягнення цінової стабільності – високу довіру суспільства та відповідність ринкових очікувань загальному вектору грошово-кредитної політики.

Значне зниження зовнішнього попиту на вітчизняну продукцію, згорання іноземних інвестицій, суттєве ускладнення доступу до зовнішніх фінансових ресурсів, необхідних для реформування економіки, викликало падіння виробництва, скорочення експорту, зменшення всіх видів доходів, особливо валютних, обумовило труднощі з наповненням бюджету, спрочинення перевищення попиту на іноземну валюту над її пропозицією. Це спровокувало девальваційні процеси, ажіотажні настрої у населення щодо купівлі валюти та вилучення коштів з банківської системи, що відобразилося на її ослабленні, зменшенні кредитування економіки, скоро-

ченні золотовалютних резервів Національного банку. Тому головним напрямом ГКП протягом року стали заходи, спрямовані на стримування значних коливань валютного курсу та збалансування валютного ринку, забезпечення економіки платіжними засобами, стимулювання відновлення процесів кредитування, а також запровадження пруденційних заходів щодо підвищення надійності функціонування банківської системи [2].

У січні-серпні 2014 року умови проведення грошово-кредитної політики надзвичайно ускладнилися: рецесивні тенденції 2012-2013 років були посилені різким погіршенням соціально-політичної ситуації, анексією Криму та подальшим загостренням ситуації на сході країни, а останнім часом і зовнішньою агресією, що значно ускладнило або зробило неможливим ведення економічної діяльності на частині території країни. Обмежені фінансові ресурси державного та приватного секторів зумовлювали звуження внутрішнього попиту, а несприятлива зовнішня кон'юнктура, зокрема дискримінаційні торгові дії з боку Росії – зовнішнього. Як результат, реальний ВВП за I та II квартали поточного року знизився на 1,1% та 4,7% відповідно [4].

Накопичені зовнішні дисбаланси, пов'язані із значним дефіцитом поточного рахунку платіжнього балансу в попередні роки, створюють суттєвий девальваційний тиск. Крім того, підвищені ризики соціально-політичної ситуації провокують відплив капіталу з країни та депозитів з банківської системи. З метою посилення спроможності економіки та

фінансової системи протистояти зовнішнім шокам Національним банком було запроваджено перехід до системи гнучкого обмінного курсу. В результаті у січні-серпні 2014 року обмінний курс гривні до долара США на міжбанківському ринку знизився на 66,9% – до 13,6058 грн./дол. США [1].

Зниження обмінного курсу гривні, підвищення адміністративно-регульованих цін і тарифів внаслідок проведення назрілих економічних реформ, а також погіршення ринкових очікувань позначилися на ціновій динаміці. Приріст індексу споживчих цін у річному вимірі у серпні 2014 року збільшився до 14,2% порівняно з 0,5% у грудні 2013 року. Очікується, що на кінець року індекс споживчих цін зросте на 19% у річному вимірі.

В умовах погіршення очікувань, пік якого припав на кінець I-го кварталу поточного року, регулюючі дії спрямувалися насамперед на відновлення довіри вкладників, забезпечення вчасного проведення розрахунків і стабілізацію діяльності банків. Були запроваджені додаткові спеціальні механізми підтримки ліквідності банків, збільшені обсяги такої підтримки, пом'якшені вимоги до формування банками обов'язкових резервів, а на валютному ринку застосовані 3 тимчасові регулюючі заходи. Одночасно через інструменти процентної політики стимулювалося повернення коштів у банківську систему.

Зазначені заходи сприяли деякому поліпшенню ринкових очікувань та покращенню в II кварталі 2014 року ринкової ситуації, що проявлялося в формуванні в цей період чистої пропозиції готів-

Таблиця 1

Процентні ставки рефінансування, (ставки в річному обчисленні, %) [5]

Період	Облікова ставка НБУ1	Середньозважена ставка за всіма інструментами	у тому числі													
			кредити, надані шляхом проведення тендера	кредити оверрайт	операції репо	кредити, надані для підтримання довгострокової ліквідності банків	стабілізаційні кредити	операції своп	кредити рефінансування під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозити), розміщеного в НБУ	інші кредити	кредити, надані для фінансування чемпіонату Європи 2012	інші короткострокові кредити	інші довгострокові кредити під програми фінансового оздоровлення			
2012	7,5	8,1	7,7	8,8	7,9	-	9,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2013	6,5	7,2	6,8	7,6	6,9	-	8,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
жовтень	6,5	6,5	6,5	7,5	6,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
листопад	6,5	6,8	6,5	7,5	6,6	-	8,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
грудень	6,5	7,1	6,5	7,5	6,5	-	8,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2014																
січень	6,5	6,8	6,5	7,5	6,6	-	8,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
лютий	6,5	10,4	14,6	7,5	6,5	-	-	-	-	-	-	-	-	19,5	18,4	-
березень	6,5	15,7	14,8	7,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19,5	19,5	-
з 15.04	9,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
квітень	9,5	15,5	14,8	9,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19,5	19,0	-
травень	9,5	16,4	11,6	14,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28,5	17,9	-
червень	9,5	14,0	13,0	14,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14,3	-
з 17.07	12,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
липень	12,5	14,2	14,0	14,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14,3	-
серпень	12,5	16,2	17,0	15,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
вересень	12,5	18,6	18,7	17,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18,8	-
жовтень	12,5	18,4	19,3	17,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18,8	-
з 13.11	14,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
листопад	14,0	17,8	19,8	17,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
На кінець періоду																

Таблиця 2

Офіційний курс гривні до іноземних валют, встановлений Національним банком України, середній за період [5]

Назви валют		2011	2012	2013	2014		
					вересень	жовтень	листопад
100	доларів США	796,76	799,10	799,30	1 302,33	1294,98	1469,77
100	євро	1 109,18	1 027,06	1 061,22	1 683,11	1642,57	1835,60

кової та безготівкової іноземної валюти на міжбанківському ринку та покращенні динаміки депозитів населення (у червні був зафіксований їх приріст). Це дало змогу тимчасово пом'якшити окремі регулятивні обмеження на валютному ринку та відмовитися від використання додаткових спеціальних механізмів підтримки ліквідності банків [4].

Утім, ситуація на грошово-кредитному ринку все ще залишалася волатильною. Так, у липні та серпні навіть на фоні позитивних економічних сигналів (зниження місячних темпів інфляції, успішний перший перегляд програми «Стенд-бай», відновлення припливу іноземного капіталу на ринок внутрішніх запозичень) відбувалися значні коливання курсу на валютному ринку та погіршення динаміки депозитів. Для нейтралізації цих тенденцій Національний банк у серпні 2014 року запровадив 100%-й продаж іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку. Крім того, з вересня 2014 року запроваджено низку нових регуляторних заходів, спрямованих на стабілізацію валютного ринку [3; 1].

З огляду на необхідність сприяння стабільності банківської системи рівень ліквідності протягом звітного періоду підтримувався на достатньо високому рівні. Так середньоденний обсяг коррахунків банків у Національному банку упродовж восьми місяців 2014 року становив 28,3 млрд. грн. порівняно з 25,3 млрд. грн. у 2013 році [4].

Значна частина обсягу коштів з підтримки ліквідності банків внаслідок відпливу вкладів трансформувалася в готівку поза банками, обсяг якої за січень-серпень 2014 року збільшився на 21,8%. Це зумовлювало випереджаюче зростання монетарної бази (на 11,2%) порівняно з грошовою масою (на 4,0%) [3].

Очікується, що за результатами поточного року монетарна база має зрости на 28%.

Скорочення ресурсної бази банків та зменшення за складних економічних умов кількості надійних позичальників мало наслідком зниження кредитної активності банків. За січень-серпень 2014 року обсяг кредитів у національній валюті зменшився на 7,6%, в іноземній – на 9,8% [3].

Головним напрямком грошово-кредитної політики в Україні на 2015 рік має стати зниження показника приросту інфляції за рік до рівня близько 9% з очікуваного поточного року 19%. Прогнозується зростання ВВП на 1% (поточного року очікується зниження на 6,5%) і збільшення грошової бази на 20% після зростання її поточного року на 28% [1].

«Прогнозні значення узгоджено між відповідними органами державної влади України та Міжнародним валютним фондом у рамках програми stand-by. Стратегія грошово-кредитної політики в середньостроковій перспективі базуватиметься на застосуванні режиму інфляційного таргетування.

При цьому реалізація такого режиму ґрунтуватиметься, зокрема, на дотриманні безумовної пріоритетності мети щодо цінової стабільності та підпорядкування їй усіх цілей і завдань грошово-кредитної політики, а також на використанні режиму гнучкого обмінного курсу, який передбачає визначення вартості гривні до іноземних валют на основі співвідношення ринкового попиту та пропозиції.

У міру прогресу в напрямі досягнення визначеного інфляційного орієнтиру на 2015 рік, а також стабілізації діяльності банківської системи вживатимуться заходи в напрямі підтримки діяльності Уряду України щодо відновлення економічного зростання. Така робота концентруватиметься насамперед у площині створення умов для активізації кредитної підтримки банками реального сектору економіки, а також в напрямі сприяння за потреби у виконанні Урядом України окремих зобов'язань в рамках програми «Стенд-бай». Підтримуватиметься тісна взаємодія Національного банку з Урядом України в питаннях узгодження грошово-кредитної та фінансової політики, у тому числі в частині впливу емісії державних боргових зобов'язань на стан грошово-кредитного ринку, а також активна співпраця в питаннях щодо забезпечення стабільності та стійкості фінансової системи, удосконалення її механізмів та інструментів. Також спільно з усіма гілками влади вживатимуться заходи в напрямі макроекономічної стабілізації, удосконалення законодавства із захисту прав кредиторів і споживачів фінансових послуг, поліпшення інвестиційного клімату, покращення судової практики розгляду кредитних спорів тощо [4; 3].

Висновки. Аналізуючи особливості реалізації монетарної політики Національного банку України, необхідно враховувати, що у період до набуття належної дієвості процентної політики, відповідно до обраного режиму, що базується на цінній стабільності, передова роль у процесі грошово-кредитного регулювання відводиться кількісним показникам обсягу грошової пропозиції. Проведений аналіз сучасного стану реалізації грошово-кредитної політики Національного банку України дає підстави зробити висновок, що вона може бути охарактеризована більшою мірою як жорстка, насамперед через заходи, спрямовані на зменшення доларизації економіки України та підтримання рівня споживчої інфляції. Отже, основними критеріями ефективності грошово-кредитної політики на сьогодні є зниження інфляції й забезпечення при цьому умов для стабільного функціонування фінансової системи, підтримання курсу національної валюти, його стійкості та забезпечення стабільного функціонування банківської системи і підвищення довіри до неї.

Список літератури:

1. Валютний ринок: місячний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iee.org.ua/files/overviews/valiutnij_rinok_march_2013.pdf.
2. Метлушко О.В. Основні засади грошово – кредитної політики: проблеми та перспективи. – Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecj.ou.edu.ua/articles/2013/n23/59.pdf>

3. Монетарний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=1305098>
4. Основні засади грошово-кредитної політики на 2015 рік [Електронний ресурс]: рішення Ради Національного банку України від 11.09.2014 № 28. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=127394>
5. Статистичні матеріали Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>

Макарчук І.Н.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА СОВРЕМЕННОМ ЕТАПЕ

Аннотація

В статье проанализированы особенности использования инструментов денежно-кредитной политики и их эффективность в условиях мирового финансового кризиса и посткризисный период. Определены приоритетные пути развития денежно-кредитной политики в будущем и разработаны пути преодоления проблем и повышение эффективности денежно-кредитной политики.

Ключевые слова: денежно-кредитная политика, инструменты денежно-кредитной политики, повышение эффективности, финансово-кредитная система страны, центральный банк.

Makarchuk I.N.

Pereiaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University named after Hryhorii Skovoroda

CURRENT MONETARY POLICY OF UKRAINE

Summary

The article analyzes the peculiarities of the use of monetary policy instruments and their effectiveness in conditions of global financial crisis and post-crisis period. Priority development path of monetary policy in the future and developed ways to overcome problems and improve the effectiveness of monetary policy.

Keywords: monetary policy, monetary policy instruments, efficiency, financial and credit system of the country, the Central Bank.

УДК 005.3:664.6

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ ТА ОБГРУНТУВАННЯ МОЖЛИВИХ НАПРЯМКІВ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Макух Т.О.

Рівненський інститут Університету «Україна»

Дослідження стану хлібопекарської галузі, виявлення основних проблем розвитку хлібопекарства та обґрунтування можливих напрямів їх вирішення.

Ключові слова: хлібопекарська галузь, хліб, хлібобулочні вироби, виробництво, нестабільність, прибутки, обсяги виробництва.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку хлібопекарської галузі характеризується динамізмом та якісними змінами в управлінні виробничим процесом. Виникає необхідність кореневої зміни економічної роботи хлібопекарських підприємств, орієнтованої на задоволення соціальних потреб громадян своїми продуктами. Тому актуальним і важливим є аналіз стану хлібопекарської галузі, виявлення проблем у її функціонуванні та визначення шляхів їх вирішення з метою забезпечення подальшого розвитку галузі та підвищення конкурентоспроможності виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку хлібопекарської галузі присвячена значна кількість наукових публікацій у вітчизняній та зарубіжній літературі. Серед іноземних учених можна відмітити: В.Ю. Бочарова, Є.С. Стоянова, Ю. Брігхем та інших. Поміж українських учених

Т.В. Майорову, О.О. Терещенко, В.Г. Федоренко. Що ж стосується безпосередньо питань розвитку харчової промисловості, то даній темі присвятили свої дослідження: Л.В. Дейнеко, А.О. Коваленко, О. Лівінський, В. Котляренко, Е.І. Шелудько. Зокрема питанням фінансового стану та проблемам розвитку хлібопекарства України присвятили свої праці Л. Баранівська, О.М. Васильченко, Є.В. Єрмаков, В. В. Макаренко, С.В. Пеструха П.Т. Саблук та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на проведені раніше дослідження в цій сфері, окремі питання ще залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, практично недослідженими залишаються такі складні, але дуже важливі питання, як особливості ціноутворення та проблеми розвитку хлібопекарської галузі.

Мета статті. Дослідження стану хлібопекарської галузі, виявлення основних проблем розвитку хлі-